

31.
D. F. F. S

COMMENTATIO PHILOSOPHICA

De

DEFINITIO- NIBUS,

Quam,

Consentiente amplissima ad Auram Facultate Philosophica,

Sub PRÆSIDIO

Mag. JOHANNIS WALLENII,

Philosoph. Theor. Prof. Ordia.

Publico examini modeste subjicit

ALUMNUS REGIUS

GUSTAVUS HAARTMAN Gabr. Filius;

Austro Fennus.

Die 8:vo D.V. Octobris A:o restauratæ Salutis
MDCCLXXXVII.

Loco horisque solitis.

ABOÆ; Excud. Joh. Kiämpe, Reg. Acad. Typogr.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

General and Special Land Offices

Mrs. JOHANNA S. WALLBOM
of the Interior, Dept. Office

General Land Office
WASHINGTON, D. C.

Dr. J. W. O'Connell, A. S. Williams, Plans
M.D. 1871

Also heretofore printed

ABOVE, Bound, John K. Knappe, Reg. Acad. Typogr.

I. N. R. J.

PROOEMIUM.

Philosophi, quorum est ex ipsis rebus earumque natura solidam acquirere cognitionem, varias, in excolendis scientiis atque disciplinis, ingressi sunt vias. Quidam eorum, methodo arbitraria, per symbola, breves sententias, fabulas, canones, dialogos, & quæ reliqua sunt ejusdem generis, opus hocce arduum aggressi sunt: alii methodo quidem systematica suas congefferunt veritates, sed absque accurata quadam demonstratione: alii demum, non tantummodo systematice verum & demonstrative, sua proposuerunt dogmata. Et hæc ultima philosophandi ratio, quin palmam aliis præripiat, nulli dubitamus; quippe quæ asserta per legitimam consequentiam ex principiis certis probet atque demonstret, ac consequenter animum de veritate alicujus doctrinæ convincat, adeo ut certi esse possimus, nos in judicando non errasse. Cum vero tandem demonstrationes nitantur

A

de-

definitionibus; non inutile prorsus fore duxerim, hanc de definitionibus, earum natura, indole & usu materiam rudi licet minerva explicare. Te itaque L. B. etiam atque etiam rogatum volo, digneris primitias haece juventutis meae aequi bonique consulere.

§. I.

IN iis quae circa inscriptiones dissertationum observari solent, non multum desudabo; quum verbo solum monuisse sufficiat, ab agrorum camporumque suis finibus limitibusque circumscriptione ac distinctione, translatum esse terminum *definitionis*, a philosopho ἰσχυρὸν seu ὁριστικὸν dictum, in aream philosophicam, ad designandam orationem, quae naturam rei explicat eamque ab aliis distingvit. Proinde statim ad idearum sive notionum, definitiones constituentium, considerationem me accingo. *Idea* seu *notio*, est representatio rei in intellectu; notionem enim rerum dicimus habere, quando res qualescunque in intellectu nobis representamus, sic dum fit representatio lucis, utpote illius quod efficit, ut objecta circumstantia videri possint, notio lucis habetur, sive hoc fiat sub imagine (a), sive symbolis externis (b),
abs.

(a) Sic sub imagine, aedificium quoddam amplum mihi represento, quando illud ope intellectus, memoria & imaginationis quasi coram intueor.

(b) Sub symbolis autem externis aedificium tale mihi represento, si vel picturis, vel verbis, vel alis quibusdam signis indigito illud nihil aliud esse, quam domum quam-

absque habito respectu ad gradus claritatis (c). Ut autem clarior *notionis sive idea*, a *perceptione & apperceptione* distinctæ, idea formetur, distingvi debet actus mentis, quo fit repræsentatio, ab ipsa repræsentatione *materialiter*, aut in relatione ad objectum quod repræsentatur considerata, & denique actu, quo mens repræsentationis illius, consequenter rei qualis repræsentatur, sibi est conscia. Ille *perceptio*, ista *idea sive notio*, hic *apperceptio* vocatur, prout egregie observavit *Christ. Wolf.* in sua *Psychol. Empir.* p. 1. lect. II. c. 1. §. 48.

§. II.

NOtiones rerum, cum æqualem gradum claritatis non habeant (§. 1.), ab eruditis ratione claritatis, varias, in classes distingvi solent: ut 1:0 in *claras* atque *obscuras*: 2:0 in *distinctas* atque *confusas*: 3:0 in *completas* atque *incompletas*: 4:0 in *adequatas* &

A 2

in-

dam magnam ex materia rara atque pretiosa, secundum regulas architectonicas, extructam

(c) *Experientia quotidiana notum est, si modo accurate ad notiones nostras attendimus, quod omnes æque clara non sint. E. gr. si quis notionem mensæ haberet, quod sit tabula sustentaculo ita super imposita, ut huc illuc removere non possit: haberet etiam notionem coloris rubri, ita ut eum distingvere posset ab omnibus aliis rebus: patet tamen priorem notionem clariorem esse posteriori; in illa enim notas quasdam recensere valet, in hac non item.*

4
inadequata. Notio dicitur & est *clara*, si rem quam nobis repræsentamus, ab omnibus aliis rebus distinguere possumus, licet non semper notas quasdam recensere valeamus: sed cum in potestate nostra firum non est, objectum præsens ab aliis objectis distinguere, notio audit *obscura*. Porro in notione clara, aut notas, quibus ab aliis differt nobis repræsentare sigillatimque recensere possumus, aut non: in priori calu *distincta*, in posteriori *confusa* salutatur. Quod si in re cuius notionem habemus distinctam, talia enumerare possumus, quibus constanter, h. e. semper, omni loco, omni occasione, omnique tempore, ab aliis quibuscunque rebus discernitur, dicitur notio *completa*: sin minus *incompleta* est. In notione distincta dantur notæ, per quas objectum præsens ab aliis distinguitur, ut paulo superius diximus: harum vero notarum si notiones itidem habemus claras atque distinctas, notio est *adequata*: si notiones autem notarum illarum tantummodo confusæ sunt, notio evadit *inadequata*.

§. III.

Notio *determinata* est, quæ nec plures nec pauciores continet notas, quam quæ rei repræsentandæ sufficiunt, quæ ipsi respondet (a).

§. IV.

Res omnimode determinata, *individuum* appellatur: individuorum autem similitudo *species*: similitudo

(a) vid. Baumisteri *Philos. Definitiva*, p. 24.

5

militudo porro quæ speciebus intercedit, *genus* dicitur; similitudo autem generum inferiorum *genus superioris* constituit. E. gr. Quid est, quod planetam Saturnum ens individuum faciat? nisi quod supremus planetarum sit, situs inter *Jovem & stellas fixas*, quod satellites circa se quinque habeat, quod hanc plagam mundi nunc occupet, quod hac hora pomeridiana appareat, & quæ reliquæ sunt ejusmodi extrinsecæ determinaciones. Quod si omnes illæ abjiciantur, intrinsecæ remanent: nimirum quod *Saturnus sit corpus opacum, luce propria destitutum, sed a sole mutuatitia gaudens*. Et sic habemus notionem entibus individuis communem, omnibus puta planetis, h. e. toti speciei; nam similitudo individuum constituit mihi species, ut supra in hac §. dictum. Ulterius si determinaciones quædam intrinsecæ præscindantur, e. gr. quod sit corpus *opacum, quod luce aliqua a se ipso non gaudeat, sed a sole mutuetur*: remanet tantummodo quod sit *Corpus*. Quæ notio cum aliis speciebus communis sit, e. g. stellis fixis &c., consequenter notionem generis constituit; similitudo enim specierum *genus* est (conferatur initium si.) Quod si ulterius cum aliis generibus conferre placuerit, apparebit, corpus cum notione spiritus in eo convenire, quod ambo sint substantiæ finitæ: & eo modo ad notionem generis superioris pervenis, ut ex definitione illius supra adhibita apparet. Patet quoque ex hisce quod genera

6
ra inferiora habeant se ad genera superiora, ut species ad suum genus.

§. V.

Hisce ita præmissis, appellamus *definitionem*, notionem completam & determinatam generis & speciei; sive orationem, qua significatur notio completa atque determinata termino seu definito respondens (a).

§. VI.

Individua itaque seu res singulares definiri non possunt, sed tantummodo describi. Sit enim A individuum quoddam, ex natura ipsius fluit, quod omne quicquid in A sit, omnimode determinatum sit (§. 4.). Ad notionem vero completam requiritur, ut objectum aliquod constanter ab aliis objectis atque rebus distinguatur (§. 2.). Cum autem determinationes individuorum, seu quod idem est, relationes ad alia simul existentia, continuo fere mutantur, ut testatur experientia, sequitur, quod per notas individuorum, licet vel centum enumerentur, res aliqua constanter tamen ab aliis distingui non possit; consequenter nec A. Quod si A constanter ab aliis objectis distingui non possit, nec notio completa *is* A datur (§. 2.); ideoque nec definitio *is* A possibilis est, ad definitionem enim requiritur notio completa (§. 5.). Q. E. D. Addam exemplum ex Celebrissimi Wolfii Log, minori desumptum, & quidem

(a) *Definitum vocatur omne id quod definiendum est,* ex

7
ex §. 36 Cap. Iii, ubi sic loquitur. *Quod si jubens ab-
terum, qui mala citria nondum vidit, ut malum citrium
ex museo suo arcessat, & dixerit, esse fructum coloris fla-
vi, & figura oblonge, qui in mensa parva ad dextrum
conclare ingredientis latus constitutus jacet; notio (ma-
li citrei puta) descriptio quadam est: neque enim servit
malo citrio agnoscendo, nisi in dato casu singulari. Un-
de liquet, impossibile fore malum hoc citrium defi-
nire, nisi positis semper atque constanter iisdem
conditionibus atque circumstantiis, quæ nunc po-
nuntur; quibus vero sublatis, notio mali citrei di-
stineta evadit obscura. Quod vero ex notione rei
alicujus obscura, nulla definitio condi possit, id ne-
mini ignotum esse potest. Et sic cum reliquis in-
dividuis.*

§. VII.

Cum definitio sit notio completa & determinata
(§. 5.), notioque completa requirat ejusmodi
notas, ut constanter objectum aliquod agnoscere &
ab aliis distinguere possimus (§. 2.): sequitur,
*quod nulla definitionem ingredi debeat nota, que non sem-
per & in omni casu rei conveniat.* Hoc est, nihil, quod
non intrinsecum fit rei definiendæ; notæ enim defi-
nitionem ingredientibus, ab intrinsecis sumendæ: ni-
hil aliud quippe sunt, quam *intrinseca rebus unde a-
gnoscantur.* Quæ si non observatur regula, definitum
per talem definitionem constanter agnoscere non
possumus. E. gr. Si quis sensu, aquam aliquam ca-
lidam

lidam esse, perciperet, & hanc notam, definitionem ejus ingredi pateretur: impossibile certe foret, illam constanter agnoscere; quum aqua non semper sit calida, sed vel igni, vel solis atque aëris calori exposita, calefiat. Patet itaque veritas asserti, *nihil nimirum definitionem ingredi debere, quod non constanter rei conveniat.*

§. VIII.

NOtæ definitionem ingredientēs simul sumtæ, definitum ab omnibus aliis rebus distinguere debent, alioquin definitio imperfecta est. Proinde Cartesius dum in *Princip. Philosoph. part. 2. a §. 4. corpus* definit, quod sit substantia extensa in longum, latum & profundum (a), imperfectæ definitionis a recentiorib⁹ arguitur; quum ex mente quorundam spatium in abstracto concipi debeat tanquam extensum ex plurium coëxistendi possibilitate resultans: quippe quod multorum extra se invicem existentium unio extensionem constituat. Definitio autem est notio completa atque determinata (§. 5) cuius, notionis puta completæ, natura atque indoles requirit, ut res constanter ab omnibus aliis distinguatur objectis (§. 2.).

§. IX.

VOces, ut quotidie experimur, nihil aliud sunt quam signa notionum, sono articulado vel etiam litteris expressa. Adeoque is qui audit vel legit voces alterius, eandem ac alter omnibus vocabus

(a) vid. *Walehii Lex. Philosoph. p. 455. &c.*

9
bus tribuere debet significationem ; alias eandem
notionem ac alter in se excitare non valet : & per
consequens nec mentem illius assequitur vel intelli-
git, ut quisvis videre potest. Voces quæ ab erudi-
tis arte excogitatae sunt , & ad certas res indican-
das destinatae , ad quarum differentiam a vulgo non
attenditur, *termini technici* dicuntur. Horum vero
significatum , utpote ab usu & impositione erudito-
rum dependentem , cum ex communi usu loquen-
di nemo haurire possit, ut ex definitione patet: ne-
cessarium est, ut significatio illorum a præcedanea
quodam explicatione hauriatur ; quum alioquin
quid sibi velint termini isti, vix ac ne vix qui-
dem innotescat. Ex dictis itaque necessitas cano-
nis Logici apparet : *nullus definitionem ingredi debet ter-
minus, nisi antea explicatus* ; definitio enim alias in-
telligibilis non esset sed obscura ; quod naturæ ipsi-
us definitionis adversatur, quippe ad quam requi-
ritur notio completa atque determinata (§. 5.). Ex-
emplo assertum declarabo : *linea horizontalis*, in Ma-
thesi definitur, quod sit ejusmodi *linea*, ad quam *radius*
a centro terre ductus est perpendicularis. Quis quæso hanc
intelligeret definitionem ? Si non antea terminos e-
am ingredientiæ perspectos sibi haberet ; nimirum,
quid *linea perpendicularis* sit, quid *radius*, quid *cen-
trum terre*. Termini itaque ejusmodi, si definitionem
in systemate philosophico ingrediuntur, definitio me-
rito audit obscura.

§. X.

Multo minus terminis inanibus rem aliquam definire licet, h. e. ejusmodi qui sunt soni sine mente. Hujus assertionis veritatem ita demonstramus: nihil est cui nulla notio respondet; termini vero inanes sunt nihil; nam definitio is nihili illis convenit; cuicumque vero convenit definitio, ei etiam convenit definitum, ut regula audit Logicorum; & cum nulla respondeat notio rei nihilo, ex nihilo naturam alicujus definiti intelligere non possumus, quod tamen ab unaquaque requiritur definitione (§. 5.). Vel alio modo: notio deceptrix est quæ constat terminis inanibus; consequenter, cum ex combinatione terminorum inanium, notio tantummodo oriatur deceptrix, nulla definitio ex illis condi potest; nam definitio est notio, non deceptrix, sed completa atque determinata (§. 5.). Hinc etiam definitio memoriæ veterum Philosophorum per receptaculum idearum, in quo conduntur, & unde rerum usu exigente denuo promuntur, tanquam absurda, imò impossibilis, adeoque nulla definitio a recentioribus habetur; cum notio complexa, quæ conficitur ex terminis hinc simplicibus atque inanibus, sit notio deceptrix, essentiæ animæ utpote entis simplicis repugnans.

§. XI.

Nec termini metaphorici sive improprii definitionem ingredi debent: nisi definitione ante fuerint explicati (a). Per voces & terminos, sentia animi nostri alteri indicat-

dicamus; qui si ea intelliget, eandem vocibus tribuere debet significationem ac nos (§ 9.). Termini vero metaphorici cum in sensu proprio atque fixo non sumantur, sed translato; ideoque nec alter qui in sensu proprio atque fixo iis utitur eandem ac nos in se excitare valet notionem: consequenter nec definitio, quam termini ejusmodi metaphorici ingrediuntur, nisi in dato casu intelligibilis est, sed obscura. Ad evitandam itaque obscuritatem in definitionibus, terminis impropriis non esse utendum quisque videt. Asserti veritas, hoc modo porro probatur: definitio est notio completa atque determinata, adeoque per illam definitum ab omnibus aliis rebus distingvi oportet (§. 2. 3. 5.). Per terminos autem metaphoricos, rem unam ab aliis, nisi in dato casu, nunquam distingvere possumus, cum significatio illorum incerta sit atque vaga, donec explicentur termini & significatus illorum fixus reddatur. Proinde nec aliqua notio completa atque determinata ab illis oriri potest; nam per notionem completam atque determinatam rem unam ab aliis distingvere valemus (§. 2. 3.). Si notio completa atque determinata ab illis oriri non potest, nec definitio; definitio enim est notio completa atque determinata (§. 5.). E. gr. Si definirem *conscientiam malam, per serpentem, animum rodentem*. Quis quæso ex hac definitione sciret, *conscientiam malam* ad actus intellectus referendam esse?

Et quis eam ab aliis quibuscunque intellectus motibus distingvere posset? Verbo ut dicam, si terminis technicis in definitionibus uti non licet, nisi antea explicati fuerint, ut in §. 9. probavimus: multo minus ejusmodi termini definitionem ingredi debent, qui non modo technici sunt, verum insuper etiam metaphoram in se continent quandam.

§. XII.

Definitum definitionem ingredi nequit. Definitio enim est notio completa atque determinata (§. 5.): ad quam requiruntur notæ (§. 3.). Hæ vero ex illis sumendæ quæ rebus intrinseca sunt (§. 7.). Intrinseca rebus sunt essentialia, attributa & modorum sive relationum possibilitates, ut infra ex §.is 16. 17. patebit. Jam, cum definitum, nec essentialē, nec attributum, nec modi possibilitas sit: consequenter nec aliqua nota, *definitum definitionem ingredi non posse, patet.* Eadem regula valet de synonymis definiti: unde nec per synonyma licitum est definire; quia synonymum est terminus indigitans definitum, adeoque definito æquivalens. Sed quoniam definitum, definitionem ingredi nequit, ergo nec ejus synonymum, quoniam id ei æquivalet. E. g. Infinitum esse, & limites non habere, sunt synonyma: hinc nec infinitum definiri potest per id quod limites non habet; non enim evidenti-
tius

(a) Conf. wolf. in Log. Min. §. 40. id. in opere Log. ma. jori §. 161.

tius est, limites non habere, quam infinitum esse. Contra eandem regulam peccatur, dum *circuli in definiendo* committuntur. *Circulus* vero est vitium, quo terminus admittitur in definitione, cujus, termini nimirum, definitionem ingreditur definitum. Sic namq; definitū constituitur nota sui ipsius notæ, consequenter definitum antea agnoscendum quam illius nota: quod absurdum esse, quisque videt (a).

§. XIII.

Definitio nec latior, nec angustior esse debet suo definito. Etenim definitio est notio completa atque determinata generis & speciei (§. 5.), consequenter res ad sua certa genera atque species reducere debet. Si itaque definitio fuerit latior suo definito, tum eo in casu, res ad sua certa genera atque species per definitionem non reducuntur; unde etiam apparet ejusmodi definitionem minus esse accuratam. E. gr. Definit *Wolfius in Log. sua minori* §. 58. voces, per signa notionum nostrarum unde alteri innotescunt; quam tamen definitionem in opere suo *Log. majori* §. 36. emendavit; quippe quod illa latior sit suo definito. Non enim omnia signa notionum sunt voces, licet omnes voces sint signa notionum. E. gr. In mutis observantur certa notionum signa, quæ tamen non sunt voces. Unde etiam liquido constat, definitionem hanc non reducere definitum ad suam certam speciem. Minus
ita-

(a) vid. §. 169. in *Wolf. Log. Majori.*

itaque est accurata (a) *par est ratio*, cum definitio angustior est suo definito; neque enim in tali casu res ad sua certa genera atque species reducuntur. E. gr. Si *triangulum in genere* definiatur per triangulum tribus lineis æqualibus terminatum. Hæc definitio angustior est suo definito; definitum enim sub se comprehendit omnia triangula, non tantummodo æquilatera verum etiam æquicrura &c; definitio autem ad triangula æquilatera tantum applicari potest, consequenter angustior est suo definito, & definitum ad suum certum genus, suamque certam speciem (genus puta inferius, quod respectu generis superioris est ut species) non reducit. Adeoque nec notio completa atque determinata generis & speciei est, nec accurata definitio. Veritas itaque in aprico est; *definitio nec latior nec angustior esse debet suo definito.*

§. XIV.

D*efinitio sit brevis.* Definitio est notio completa atque determinata (§. 5.), consequenter tot & non plures continere debet notas, quam quæ sufficiunt, ad rem ab aliis quibuscunque rebus distinguendam (§. 3.) reliquæ eliminandæ.

§. XV.

D*efinitio negative non est condenda.* Quivis enim definitiones resolvens perspicit, definitum in definitionibus esse *subjectum*, ipsam vero definitionem

predic

(a vid. Baumeisteri *Philos. Definitiva* p. 12.

prædicatum Quod si itaque prædicatum fuerit negativum, hoc ipso removetur a suo subjecto, hinc, nec nota aliqua esse potest, per quam distingui possit subjectum; id enim quod a subjecto removetur, naturam subjecti declarare non potest, nisi in contradictoriis, quæ de re infra audiemus. E. gr. in hac definitione: *triangulum non est quadratum*, removetur prædicatum a suo subjecto. Proinde nec ista prædicati remotio nota trianguli esse potest, nec naturam ejus declarare; cum notæ sint rebus intrinseca unde agnoscantur & a se invicem discernantur. (§ 7.) Apparet itaque definitiones negativas non esse tolerandas. Porro, si definitiones negativæ admittantur, necessum est, ut omnes in toto hoc universo res enumerentur, donec solum definitum remaneat; e. gr. in negativa solis definitione, eundem esset per omnia entia, hoc modo: *Sol non est Luna, nec Venus, nec Mercurius, nec Terra, nec aër, &c.* donec remaneret solum definitum *Sol*; quod quum impossibile sit, patet definitiones negativas non esse admittendas. Nihilo tamen secius definitiones negativæ tolerari possunt circa entia contradictorie opposita, si nimirum unum eorum positive ante fuerit definitum. Ratio hujus rei in ipsa natura entium contradictoriorum continetur. *Contradictio est simultanea ejusdem affirmatio atque negatio*: entia autem in quibus hæc contradictio locum habet, dicuntur *contradictoria*. Necessum itaque est, ut si quid de uno

uno horum affirmatur, de altero ejus opposito negetur: & contra; unum enim contradictoriorum semper verum esse debet alterum falsum, id quod requirit *principium exclusi medi inter duo contradictoria*. Cujus veritatem heic etiam ostenderemus, sed prohibet temporis angustia, prohibet ratio instituti, jubetque ea præcipue explicare quæ exorsi sumus. Quare L. B. ad Celeberrimum Dn. *Wolsum* (a) relegamus, ubi veritatem principii demonstratam habet. Sint itaque A. & B. contradictoria. Quod si ergo definiveris A per ejusmodi ens, quod ex pluribus a se invicem distinctis constat partibus: tum nihil prohibet, quin ejus oppositum B negative definiatur, removendo nimirum ab illo definitionem 7^æ A; adeo ut B sit ens quod partibus careat. Hæc definitio 7^æ B licet negativa sit; reducit tamen B ad suum certum genus, superius & inferius, hoc est speciem (§. 4.). Quod hoc modo demonstro: Omne ens quod partibus caret est ens simplex: Atque B est ens quod partibus caret (vi definitionis 7^æ B); ergo B est ens simplex. Apparet itaque veritas asserti mei; terminus enim ens, indicat genus superius, simplex, inferius. Porro, cum hæc definitiones negativæ, reducant definita ad sua certa genera, suasque certas species; ergo etiam ea, definita puta, ab omnibus aliis rebus, ad eadem genera easdemque species non pertinentibus, distinguunt, quod erat secundum momentum. Et ne

aliquis existimet nihil positivi, a definitione negativa deduci posse, sed quod sterilis & inutilis sit: ostendam quod ex definitione data 1^a B., omnia ejus prædicata erui possint, hocque tertium erit momentum. *Quando enim (ut Wolfius ait §. 673. ont.) per notionem privativam patet, enti cuidam convenire non posse prædicata illius entis quod de eo negatur, eo ipso simul manifestum, eidem convenire debere prædicata opposita.* Sed ad exemplum unde digressus sum regrediar, ostensurus qua ratione veritates inde erui possint. Definivimus B per ens quod partibus caret, consequenter extensum non est, ergo indivisibile, ergo nulla prædicata est figura, ergo caret magnitudine, ergo ortus ejus instantaneus est, ergo si interire debet annihilandum est: & quæ reliqua ejusmodi prædicata sunt. Hinc itaque sic argumentor: quæcunque Definitiones 1° reducunt res ad sua certa genera suasque certas species, 2° res seu definita sua, ab omnibus aliis rebus, ad eadem genera eademque species non pertinentibus, distinguunt, 3° aptæ sunt ex quibus deducantur reliqua rerum prædicata, eæ quam maxime tolerandæ: atque definitiones negativæ contradictoriarum, si modo unum eorum positive ante fuerit definitum; ergo &c. Minor terminus in hoc syllogismo, ex supra dictis patescit: Major probatur ex natura definitionis, cujus officium nihil aliud est, quam ea quæ enumerantur in majore propositione præstare; definitio enim est no-

tio completa atque determinata generis & speciei
(§. 5.).

(a) in *Ontol.* §. 53.

§. XVI.

Essentialia ea vocantur, quæ entibus constanter in-
sunt, quorum tamen unum per alterum non
determinatur. Quæ vero constanter insunt, sed per
essentialia simul determinantur, *attributa* appellamus:
eaque duplicia sunt, *propria* nimirum atque *commu-
nia*. *Attributa propria* vocantur, quæ per omnia de-
terminantur essentialia: *communia* autem, quæ per
unum vel alterum tantummodo determinantur. Ex
definitionibus itaque essentialium atque attributo-
rum patet, quod ea entibus constanter insint. Sed
non modo essentialia atque attributa entibus constan-
ter insunt, verum etiam *modorum ac relationum possibili-
tates*. Demonstratio: *omne quod est vel sit sua non desti-
tuitur ratione, cur potius sit quam non sit, cur potius fi-
at quam non fiat* (principium hoc quod dicitur *ra-
tionis sufficientis*, & a priori, & a posteriori per ex-
perientiam nimirum, veritati consentaneum esse de-
monstrarunt viri eruditi, quare etiam nobis hoc
principio uti licitum esse existimamus, licet id non
demonstremus); oportet itaque ratio adsit in ipsa
re h. e. in essentialibus, cur aliquis modus in ea
possibilis sit; id enim si negas, & rationem ab ex-
trinseco quodam principio petendam esse statuis, tum
caussa

caussa eadem, in qualibet re, eundem produceret modum, e. g. ignis non modo aurum, argentum, plumbum &c. liquaret, verum etiam lapidem, lignum & quæ reliqua sunt: quod experientia est contrarium. Quod si ergo possibilitates modorum ac relationum determinantur per essentialia, utique ad illa quæ rebus intrinseca sunt pertinent, quæque entibus quibuscunque constantia sunt: adeo ut salvis essentialibus, possibilitates quoque eorum manent. Eiusmodi autem possibilitates, quæ possibiles sunt non per essentialia, sed propter modum quendam præcedaneum, h. e. præsupposito quodam altero modo, eæ huc non pertinent, mutabiles quippe sunt. E. g. Quod plumbum urat possibile quidem est, sed non nisi præsupposito altero quodam modo: nimirum, si vi ignis antea calidum factum fuerit, vel etiam liquefactum. Apparet itaque possibilitatem urationis in plumbo esse mutabilem; cum non semper, sed præsupposito altero quodam modo, possibilis sit.

§. XVII.

Quoniam nihil, nisi quod rebus constanter inest, definitiones ingredi debet (§. 7.): ergo essentialia, attributa, & modorum ac relationum possibilitates quæ ab essentialibus determinantur, eas ingredi possunt; quippe quæ rebus constanter insunt (§. 16.). *Modi* autem cum nihil aliud sint quam

mutabilia rerum, ex definitionibus exulare debent. Definitiones, in quibus enumerantur essentialia, *essentiales* dicuntur. *Accidentales* autem nominantur, si attributa & modorum ac relationum possibilitates tantum, eas ingrediuntur.

§. XVIII.

Definitio *realis* est, quæ genesin rei declarat, seu quæ ostendit rem definitam esse possibilem. *Nominalis* autem per quam non patet num res definita sit possibilis. Definitiones & *essentiales* & *accidentales* cum genesin rei non declarent, ut ex §. antecedente videre licet, ubi definitiones earum dedimus; *reales* non sunt, sed *nominales*. Heic autem obiter notandum, nos, ad mentem nonnullorum recentiorum, notionem definitionis *nominalis* ac *realis* paulo alio adhibere significatu ac antiquiores philosophi, qui per *definitiones nominales*, nominis alicujus, adhibitis aliis, ejusdem significatus vocibus notioribus, explicationem indigitarunt; per *reales* autem, ipsius rei per nomen significatæ, expositionem,

§. XIX.

Quoniam essentialia a se invicem non determinantur (§. 16.), adeoque nec unum ideo inest quia inest alterum; sed potius omnia insunt ideo ut reliqua inesse possint, vel etiam insint: *de-*
finitio-

finitionem nominalem conditurus omnia enumerare de-
 bet essentialia. E. gr. Essentialia in triangulo æquila-
 tero sunt, 1:0 numerus ternarius laterum, 2:0 æ-
 qualitas eorum: definitionem itaque nominalem
 trianguli æquilateri condituro non sufficit unum
 horum enumerare, nimirum, *triangulum æquilaterum*
esse figuram tribus lateribus terminatam, hoc enim com-
 mune est, cum triangulo *rectangulo, æquicruro, sca-*
leno, & consequenter unum hoc essentialia insuffici-
 ens est, ad rem ab aliis quibuscunque distinguen-
 dam, quod tamen ad accuratam definitionem re-
 quiritur (§. 5.), necessum itaque est, ut æqualitatis
 laterum quoque fiat mentio. Sed si essentialia per-
 spectæ non fuerint, tum *attributa* definitionem no-
 minalem ingredi debent, & quidem unum, si at-
 tributum fuerit proprium; quippe quod per omnia
 essentialia simul determinatur (§. 16.): ex attri-
 butis autem communibus tot sunt enumerandæ, quot
 sufficiunt ad definitum ab omnibus aliis rebus di-
 stingvendum, id quod requirit notio determinata
 (§. 3.). Quod si vero tam essentialia quam attribu-
 ta incognita fuerint, tum ex iis quæ in rebus con-
 stantia sunt, possibilitates modorum ac relationum,
 quæ ab essentialibus determinantur, tantum modo
 remanent (§i. 16. 17.). Ideoque hæ, possibilita-
 tes puta, in ejusmodi casu, definitionem ingredi
 debent: & quidem *una*, si possibilitas ista ab om-
 nibus determinatur essentialibus; tum enim per
 mo.

modum attributi proprii rebus inest (§. 16.) sed si possibilitates ejusmodi fuerint, ut non per omnia, sed per unum vel alterum tantummodo essentialia determinantur, tum per modum attributi communis rebus inest; ideoque tot enumerande sunt, quot sufficiunt ad efficiendam notionem completam atque determinatam tam ipsius definiti (§. 5.). E. gr. Possibile est, ut parallelogrammum per lineam diagonalem, in duo triangula æqualia dividatur: hæc possibilitas cum ab omnibus determinetur essentialibus, h. e. a quatuor lineis & earum parallelismo; ad illius notionem completam & determinatam efficiendam sufficit; adeo ut Parallelogrammum sit figura plana, que per lineam diagonalem, in duo triangula æquicrura æqualia dividi possit. Possibile quoque est ut quadratum per lineam diagonalem in duo triangula æquicrura æqualia dividatur: imo quod linea diagonalis possit esse hypotenusa ad angulos oppositos. Hæc duæ possibilitates, cum non determinantur ab omnibus essentialibus simul, ideoque per modum attributi communis quadrato insint, ambæ quoque definitionem ejus ingredi debent. Quadratum itaque est parallelogrammum, quod per lineam diagonalem in duo triangula æquicrura æqualia dividi potest, & in quo linea diagonalis potest esse hypotenusa.

§. XX.

Quoniam definitio est notio completa atque determinata generis & speciei (§. 5.); una-qua-

quæque definitio notas continere debet ejusmodi, quæ indicant & genus & speciem; h. e. ad unamquamque definitionem, *genus & differentia specifica* requiruntur, & quidem si fieri potest *genus proximum*. Notio autem speciei ejusmodi præbet notas; quippe in qua etiam continentur ea, quæ cum aliis speciebus communia sunt, ut videre licet ex adducto exemplo in (§. 4.). Sed quidquid heic de speciebus dicimus, intelligendum quoque est de generibus inferioribus; quippe quæ sint instar species respectu generum superiorum (§. 4.).

§. XXI.

Sed postulat quoque ratio instituti, ut ad definitiones reales sive geneticas perveniamus, quarum definitionem dedimus in §. 18: Hæ, quoniam genesis rei declarant (§. 18.), ostendunt quoque definitum esse possibile, seu quod idem est, essentialia sibi invicem non repugnare sive contradictionem involuere: *genetica* dicuntur; nam genesis $\bar{\text{e}}$ impossibilis declarari non potest, est enim non ens. *Id, quod ut omnium primum in re quadam concipimus, essentia est*; nihil autem prius concipi potest, quam quod essentialia sibi invicem non repugnent, seu quod res possibilis sit, apparet essentiam rerum, eo respectu, consistere in possibilitate. Et quoniam definitiones reales ostendunt rem definitam esse possibilem, ut ex præcedentibus videre licet, consequenter etiam, ipsam essentiam rei explicant.

§. XXII.

§. XXII.

Quoniam definitio realis, modum, quo aliquid fieri potest, explicat (§.i 18. 21.), definitionem realem conditurus, accuratam habebit cognitionem 1:o *omnium essentialium*; quippe quæ ipsam rem constituent (§. 16.), 2:o *modi*, quo ad rem constituendam concurrunt essentialia, sive quid unumquodque eorum ad genesin rei conferat. Nam ex essentialibus solummodo, cognitionem genesos rei haurire non possumus, ut attentus Lector, ex experientia facile perspicere potest, sed requiritur quoque ut sciamus qua ratione inter se combinentur essentialia.

§. XXIII.

Ob præstantiam definitionum realium, fusius quidem indicandum esset, quot modis ad eas pervenire possimus; sed vetat hoc temporis angustia, vetat res angusta domi: ideoque breviter tantummodo indigitabimus, nos quatuor modis ad definitiones reales pervenire posse. 1:o Per combinationem rerum cognitarum, dum attendimus ad id quod inde provenit. 2:o Per definitionem nominalem, si quædam alia quoque quæ requiruntur, nobis cognita fuerint: qui tamen modus non adeo facilis est; multarum enim rerum prærequirit notitiam. 3:o Dum oculo vel nudo, vel armato, structuram corporum introspicimus, & ea, corpora
puta,

puta, in suas partes essentielles dividere possumus.
4:0 Si præsentem sumus dum aliqua res gignitur,
& ad ipsius genesin, attentionem adhibemus, facile certe definitio realis detegitur.

§. XXIV.

Usum definitionum tam nominalium quam realium eximium esse, neminem fugere existimaverim: uno tamen vel altero verbo illum tangere licebit. Usus habent definitiones in propositionibus rite intelligendis; reddunt enim terminorum significatum fixum. Usus habent in invenienda veritate, seu in amplificandis scientiis; ex definitionibus enim erui possunt axiomata, postulata, theoremata, problemata, ex hisce conclusiones, & sic ulterius: quod satis superque ostenderunt viri recentioris ætatis eruditi, in suis libris magno cum studio conscriptis. Addam verba Celeberrimi Baumcisteri, in præfatione ad suam Philosophiam definitivam, ubi sic loquitur: *definitionum tanta est necessitas, ususque tantus, ut citius adificium, labefactatis, convulsis planeque subruitis fundamentis, integrum stare incunctumque existimem, quam ut quempiam, sine exquisita definitionum cognitione, philosophari, & in philosophando severa posse lege proficere, mihi persuadeam.* Sed manum de tabula. Hæc pro ratione instituti sufficient. plura qui desiderat, adeat Celeberrimum Jo. Jacobum Syrbium in suis institutionibus

Philo-

Philosophiæ Rationalis; *Christianum Wolfium* in suis operibus Logicis, *Christophorum Andr. Buttnerum* in sua Logica quæ extat in ejus Cursu Philosophico, *Georg. Paul. Röttenbeccium* in sua Logica Veteri & Nova, aliosque qui ingenia sua in hac ardua materia exercuerunt.

SOLI DEO GLORIA.

